

Міністерство освіти і науки України
Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича

**Методичні рекомендації
до семінарських занять**

**ЛІТЕРАТУРА ДЛЯ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ
З ПРАКТИКУМОМ ВИРАЗНОГО ЧИТАННЯ**

Укладач: Ірина РУДНИЦЬКА-ЮРІЙЧУК

Чернівці
2023

УДК 373.2.016:003 – 028.31] (072)
Л 562

Друкується за ухвалою Вченої ради факультету педагогіки,
психології та соціальної роботи Чернівецького національного
університету імені Юрія Федьковича
(протокол № 4 від 29 листопада 2023 року)

Антоніна БОГДАНЮК - кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри педагогіки та методики початкової освіти Чернівецького
національного університету імені Юрія Федьковича.

Уляна МАРУСИК – вихователь-методист закладу дошкільної
освіти (ясла-садок) комбінованого типу № 21 «Смерічка»
(м. Чернівці)

Укладач: Ірина РУДНИЦЬКА-ЮРІЙЧУК

**Література для дітей дошкільного віку з практикумом
виразного читання**

Методичні рекомендації – навчальне видання для студентів з
методики засвоєння навчальної дисципліни. Кожне семінарське
заняття містить опис обов'язкових для виконання завдань задля
засвоєння теоретичного курсу, завдання для самопідготовки
студентів, методичні рекомендації до його проведення і список
рекомендованих літературних джерел. Послідовність тем зумовлена
логікою викладу матеріалу і покликана забезпечити комплексність
теоретичних знань і практичних навичок майбутніх вихователів.

Зміст

1. Література як вид художньої творчості	6
2. Техніка мовлення і виразне читання	7
3. Фольклор як першоджерело дитячої літератури.	9
4. Твори релігійної тематики у дитячому читанні	13
5. Давня українська література у дитячому читанні. Зародження і формування української дитячої літератури (X-XIX ст.)	15
6. Українська література дошевченківського та шевченківського періоду і дитяча тема в ній.....	17
7. Нова українська дитяча література (XIX-початок XX ст.)	18
8. Жанр літературної казки у творчості Лесі Українки	20
9. Сторінки призабутої української дитячої літературної спадщини кінця XIX-поч. XX століття.....	22
10. Засоби логіко-емоційної виразності читання (ЗЛЕВЧ).....	23
11. Новітня українська дитяча література XX століття.....	25
12. Вибрані сторінки зарубіжної літератури Англії для дітей.....	26
13. Вибрані сторінки зарубіжної літератури для дітей. Король казки – Ганс Крістіан Андерсен	28
14. Дитяча література Буковини. Огляд українських дитячих періодичних видань	29
15. Рекомендована література.....	31
15. Орієнтовний перелік підсумкових питань.....	37

Навчальна дисципліна «Література для дітей дошкільного віку з практикумом виразного читання» належить до нормативних дисциплін і займає одне з чільних місць у фаховій підготовці вихователя закладу дошкільної освіти. Вивчення курсу спрямоване на розв'язання низки завдань фундаментальної професійної підготовки фахівців, зокрема, опанування одним із важливих навчальних професійно зорієнтованих предметів в системі підготовки вихователя закладу дошкільної освіти, який обізнаний з літературним процесом, етапами становлення та розвитку дитячої літератури, яка враховує вікові особливості дітей, має важливе значення в інтелектуальному, естетичному, моральному становленні дитячої особистості.

Крім того, курс «Література для дітей дошкільного віку з практикумом виразного читання» формує національно свідому, морально орієнтовану особистість майбутнього вихователя; це інтегрована дисципліна, компонентами якої є українська дитяча література, зарубіжна дитяча література, теорія літератури та виразне читання.

На розгляд семінарських занять виносяться найбільш важливі та / чи складні питання курсу, для обговорення яких потрібна спеціальна підготовка студента з використанням рекомендованої навчальної літератури та лекцій.

Підготовку до семінарського заняття рекомендується проводити в наступному порядку:

1. Уважно ознайомитися з планом семінару по заданій темі.
2. Прочитати конспект лекції з теми семінарського заняття, відзначаючи матеріал, необхідний для вивчення поставлених питань.
3. Необхідно ознайомитись із рекомендованою літературою або іншими літературно-критичними матеріалами. Недостатнім є використання лише одного підручника. Не припустимо використання реферативного матеріалу з інтернету. обов'язковим є використання літературознавчого словника.
4. У процесі вивчення теми рекомендується підготувати тези або конспект у зошиті для семінарських занять. У конспекті повинні

міститися відповіді на всі пункти плану. Відповіді можна писати стисло або у формі тез. Додатково можна використовувати ксерокопії або роздруківки електронних версій підручників.

5. Варто особливу увагу приділити основним поняттям досліджуваної теми, володіння якими сприяє ефективному засвоєнню курсу.

6. Питання та завдання виконуються тільки письмово. Наукову термінологію та поняття необхідно заносити в термінологічний словник або спеціально відведене для цього місце в робочому зошиті.

Семінарське заняття № 1.

Література як вид художньої творчості

План

- I. Фронтальне опитування; термінологічний диктант
- II. Питання для обговорення на занятті
  1. Сутність і означення базових понять навчальної дисципліни.
  2. Художня література та її функції
  3. Літературознавство як наука про художню літературу
  4. Поняття «дитяча література» – її суть, особливості, значення, джерела
- III. Перевірка виконання самостійної роботи: підготувати анотацію до статті, яка розкриває питання семінарського заняття

Завдання для самостійної роботи:

1. Розпочати ведення тлумачного словничка для власного користування.
2. Підготуватися до термінологічного диктанту (визначення: «література», «художня література», «літературознавство», «дитяча література»).
3. Проаналізувати функції художньої літератури (пізнавальна, естетична, виховна).
4. Укласти бібліографічний список літератури до питання «Наукові дослідження в галузі дитячої літератури».
5. Науково-дослідне завдання – підготувати реферат на запропоновану викладачем тему.

Методичні рекомендації до проведення семінарського заняття

Для написання термінологічного диктанту відводиться 10-15 хвилин на початку семінарського заняття.

Обговорення основних питань теми здійснюється за алгоритмом: один студент відповідає на одне питання (чи його частину), інші студенти долучаються до обговорення – вони слухають доповідача,

доповнюють, таким чином беручи участь у колективному творчому обговоренні.

Аналіз анотації до статті, яка розкриває питання семінарського заняття, рекомендується провести з використанням методу «Мікрофон» чи у вигляді круглого столу, де кожен бажаючий може розкрити сутність та актуальні питання у галузі літератури для дітей дошкільного віку. Для представлення даного матеріалу відводиться 15-20 хв., щоб був час для обговорення дискусійних моментів.

Завдання із укладання бібліографічного списку літератури студенти виконують на платформі Moodle, після чого кожен отримує індивідуальну оцінку.

Кожен вид діяльності студента оцінюється за національною чи європейською шкалою з подальшим оголошенням загальної оцінки за семінарське заняття.

Рекомендована література:

1. Ватаманюк Г. *Робота з дитячою книгою в закладі дошкільної освіти : теорія і практика* : навч. посіб. Київ : КНТ, 2018. 480 с.
2. Качак Т., Круль Л. *Дитяча література* : навчально-методичний посібник. Івано-Франківськ : Тіповіт, 2014. 236 с.
3. Качак Т. *Українська література для дітей та юнацтва*. Підручник. Київ: ВЦ «Академія», 2016. 352 с.
4. Кизилова В.В. *Українська література для дітей та юнацтва : новітній дискурс* : навчально-методичний посібник для студ. вищих навч. закл. Старобільськ : Вид-во ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка», 2015. 236 с. URL : <http://dspace.luguniv.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/207/1/Ukrainska%20liyeratura%20dlya%20ditey%20ta%20unactva.pdf>
5. Круль Л. *Дитяча література* : навчально-методичний посібник. Івано-Франківськ, 2010. 132 с.

Семінарське заняття № 2.

Техніка мовлення і виразне читання

План

I. Фронтальне опитування; термінологічний диктант

II. Питання для обговорення на занятті

1. Техніка мовлення як необхідна передумова словесної дії.

Компоненти техніки мовлення

2. Теоретичні засади виразного читання

3. Компоненти техніки мовлення: дихання, голос, дикція, орфоепія

III. Перевірка виконання самостійної роботи: аналіз компонентів техніки мовлення

Завдання для самостійної роботи:

1. Продовжувати ведення тлумачного словничка для власного користування.

2. Підготуватися до термінологічного диктанту (визначення: «дихання», «органи дихання», «кероване дихання», «природне дихання», «вібратори», «резонатори», «артикулятори», «голос», «якості голосу», «сила голосу», «висота голосу», «тембр голосу», «дикція», «орфоепія»).

3. Розкрити фізіологічну основу та типи дихання

Методичні рекомендації до проведення семінарського заняття

Уміти розрізняти та характеризувати природне та кероване дихання, їх ознаки.

Проаналізувати 4 типи дихання, результати оформити у вигляді таблиці за наведеним нижче зразком:

Типи дихання

№ з/п	Тип дихання	Активність легень	Правильний / неправильний тип дихання (аргументуйте)
1	Грудний		

Назвати та проаналізувати гігієнічні вимоги до голосу та якості голосу.

Уміти розповісти процес утворення голосу та проілюструвати його (створити свій власний колаж чи схематичний малюнок, буктрейлер)

Дикція як компонент техніки мовлення – причини виникнення вад дикції та шляхи їх усунення. Навести приклади вправ артикуляційної гімнастики, за допомогою яких можна розвинути мовний апарат, підготувати його до виконання вправ на дикцію

Виписати у конспект по 5-6 прикладів відхилень орфоепічних норм та пояснити причини їх появи.

Рекомендована література:

1. Брус М. *Українське ділове мовлення* : навч. посіб. Івано-Франківськ : Тіповіт, 2014. URL : <http://194.44.152.155/elib/local/1961.pdf>.
2. Будянський Д. Виразне читання як елемент академічного красномовства в структурі професійної діяльності викладача вищої школи. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2014. № 7 (41). URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/pednauk_2014_7_21
3. Гриценко Т. *Українська мова за професійним спрямуванням* : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2010. URL : www.sevmuz.lg.ua/filebrowser/download/2544
4. Олійник Г. *Виразне читання. Основи теорії* : Посібник для вчителів. Тернопіль, 2011. 224 с.

Семінарське заняття № 3.

Фольклор як першоджерело дитячої літератури

План

I. Фронтальне опитування; термінологічний диктант

II. Питання для обговорення на занятті

1. Українська народна творчість – основа дитячої літератури. Жанри і види фольклору для дітей дошкільного віку.
2. Поезія пестування (потішки, утішки, забавлянки, чукикалки, колискові пісні).

3. Дитячий фолькор (небилиці, заклички, примовки, лічилки, дражнилки, мирилки, страшилки, скоромовки).

4. Параміографія та можливості її застосування у роботі з дітьми дошкільного віку

5. Народна казка як найулюбленіший дитячий фольклорний жанр, їх основні тематичні цикли. Народні казки і їх різновиди – казки про тварин, героїко-фантастичні казки та чарівні, соціально-побутові. Ідейний зміст казок, художні особливості

6. Жанрово-тематична і художня своєрідність фольклору малих українців. Найяскравіші зразки уснопоетичної творчості дітей інших народів світу.

III. Перевірка виконання самостійної роботи: аналіз хрестоматійного матеріалу; створення буктрейлера

Завдання для самостійної роботи:

1. Підготуватися до термінологічного диктанту (визначення: «фольклор», специфічні особливості фольклору, різниця між художньою прозою та документальною, усі жанри дитячого фольклору, «казки про тварин», «казки героїко-фантастичні», «чарівні казки», «соціально-побутові казки»).

2. Проаналізувати за хрестоматією (О. Білан. Веселий дзвіночок. Книга для читання в дошкільному навчальному закладі. Тернопіль, Мандрівець. 2016. 384 с.) добірку календарно-обрядової поезії та параміографічних жанрів (прислів'я, приказки, загадки, скоромовки та ін.) для дітей різних вікових груп, врахувавши наступні показники: відповідність віку, цікавий зміст, роль у вихованні.

3. Укласти список екранізованих українських народних казок (мультиплікаційні фільми).

4. Розглянути казки про тварин – як найдавніший вид казкового епосу: специфічні риси їх художнього функціонування, особливості побудови сюжету, їх образна система.

5. Аналіз чарівних казок – їх художня неповторність, їх поетика і виховна спрямованість.

6. Занотувати п'ять народних казок різних народів світу з метою зацікавити батьків дітей молодшого дошкільного віку і мотивувати їх до спільного сімейного читання.
7. Опрацювати книгу Дари Корній «Чарівні істоти українського міфу». Створити буктрейлер про 5 чарівних міфологічних істот.
8. Для роздумів: спробуйте визначити, чому казка виступає найулюбленішим дитячим фольклорним жанром – відповідь обґрунтуйте.
9. Ведення тлумачного словничка для власного користування.

Методичні рекомендації до проведення семінарського заняття

Для написання термінологічного диктанту відводиться 10-15 хвилин на початку семінарського заняття.

Аналіз хрестоматії можна подати у вигляді таблиці із зазначенням наступних позицій:

Аналіз хрестоматійних даних:

№ з/п	Жанр	Зміст	Вік дітей (вікова група)	Виховний зміст
1	скоромовка			
2				

Список екранізованих українських народних казок та / чи мультиплікаційних фільмів укладається із прямими посиланнями на інтернет-ресурси, Ютуб-джерела та ін., вказавши назву казки, коротко сформульований сюжет, головних героїв (позитивні і негативні), вік дітей, для якого можна рекомендувати перегляд даної казки. Результати оформити у вигляді таблиці.

Аналіз екранізованих українських народних казок

№ з/п	Назва казки	Сюжет казки (коротко)	Головні герої позитивні та негативні	Вік дітей	Посилання на інтернет-джерело
1					

Роботу рекомендовано виконати на платформі Moodle, після чого кожен студент отримує індивідуальну оцінку.

Найоптимальнішим варіантом виконання завдання № 3 буде його виконання у вигляді рекомендацій для батьків дітей-дошкільників у вигляді папки-пересувки, презентації та ін.

Створення буктрейлера про 5 чарівних міфологічних істот, взятих із дохристиянської міфології, за мотивами книги Дари Корній «Чарівні істоти українського міфу» (електронний варіант книг є у вільному доступі на просторах інтернету). Буктрейлер – це короткий відеоролик чи кліп, знятий за мотивами книги. Метою його створення є спонукання до прочитання книги. Особливість буктрейлера – розповідь про книгу подається в образній, інтригуючій, нестандартній формі.

Кожен вид діяльності студента оцінюється за національною чи європейською шкалою з подальшим оголошенням загальної оцінки за семінарське заняття.

Рекомендована література:

1. Білан О. *Веселий дзвіночок. Книга для читання в дошкільному навчальному закладі*. Тернопіль, Мандрівець. 2016. 384 с.
2. Денисюк Іван. В дитячому крузі [Електронний ресурс]. URL : <http://chytanka.com.ua/ebooks/index.php?action=url/>
3. Корній Дара. Чарівні істоти українського міфу. URL : <https://www.ukrlib.com.ua/books/printit.php?tid=22175>
4. Лановик М., Лановик З. *Українська усна народна творчість* : Підручник. Київ : Знання-Прес, 2001. 475 с.
5. Рудницька-Юрійчук І. Народна та авторська казка як засіб морально-етичного виховання дітей дошкільного віку. *Перспективи та інновації науки (Серія «Педагогіка»)*. Вип. № 8 (13). Київ, 2022. С.229-240. URL : <http://perspectives.pp.ua/index.php/pis/article/view/1991>
6. Сивачук Н. *Український дитячий фольклор* : підручник. Київ : Деміург, 2003. 288 с.
7. Танадайчук С. Рослини – символи в українському фольклорі. *Українська культура*. 2002. № 8. С. 36-38; № 9-10. С. 35-36.

Семинарське заняття № 4.

Твори релігійної тематики у дитячому читанні

План

- I. Фронтальне опитування; термінологічний диктант
- II. Питання для обговорення на занятті
  1. Біблія для дітей, її вибрані сюжети й образи як предмет читання, їх вплив на свідомість дитини та її морально-етичний, культурний розвиток.
  2. Вірші українських письменників про Бога, Божу Матір та Святих (із спадщини Ю. Федьковича. С. Воробкевича, Марійки Підгірянки та ін.). «Легенди про Христа» Костянтини Малицької як яскравий зразок художньої релігійної дитячої прози.
- III. Перевірка виконання самостійної роботи: аналіз хрестоматійного матеріалу; створення буктрейлера

Завдання для самостійної роботи:

Читання та аналіз творів, оповідей із Дитячої Біблії, передбачених програмою до теми

Методичні рекомендації до проведення семінарського заняття

Для написання термінологічного диктанту відводиться 10-15 хвилин на початку семінарського заняття.

Предметом лектури дитини дошкільного віку можуть бути такі Біблійні оповіді: «Про створення світу», «Адам і Єва», «Каїн і Авель», «Всесвітній потоп», «Вавилонська вежа», «Народження Ісуса Христа» та ін. Студентам рекомендується прочитати зміст Біблійних оповідей і визначити, які саме моральні настанови тут «сховані», які моральні якості можна виховати у дітей, використовуючи зміст названих оповідань. Отримані результати рекомендується оформити у вигляді таблиці:

Виховний потенціал Біблійних оповідей для дітей

№ з/п	Назва Біблійної оповіді	Головні герої оповіді (позитивні, негативні)	Моральні якості, які можна виховати у дітей
-------	-------------------------	--	---

			під час читання твору; моральні настанови
	«Про створення світу»		
	«Адам і Єва»		

Із збірки оповідань Віри Лебедової (Костянтина Малицька) «Легенди про Христа» вибрати для обговорення 1-2 легенди і визначити, яким чином тексти релігійної тематики можуть сприяти духовному зростанню дитини, готують її до подальших зустрічей зі Словом. Обговорення цього питання рекомендується провести у вигляді вікторини.

Обговорення основних питань теми здійснюється у вигляді розгорнутої бесіди, коли студенти попередньо готуються за заздалегідь оголошеними питання і доповідають за алгоритмом: студент доповідає на поставлене питання (чи його частину), інші студенти уважно слухають і активно долучаються до обговорення, таким чином беручи участь у колективній творчій бесіді.

Створення буктрейлера, де за основу взято моральні якості людини: доброта, чесність, гуманність, сміливість, щедрість та ін. Дане завдання рекомендовано виконати на платформі Moodle.

Кожен вид діяльності студента оцінюється за національною чи європейською шкалою з подальшим оголошенням загальної оцінки за семінарське заняття.

Рекомендована література:

1. Богданюк А., Руснак І. *Виховний потенціал української дитячої літератури Канади* : монографія. Вижниця : видавництво «Черемош», 2014. 300 с.
2. Богданюк А., Руснак І. *Перлини творчості : Дитяча література українського зарубіжжя* : хрестоматія. Чернівці, Букрек. 2014. 440 с.
3. *І в мене був свій рідний край...* Хрестоматія української діаспорної літератури для дітей і юнацтва /укладач М. В. Варданян. Харків : АССА, 2019. 704 с.

4. Круль Л. Особливості видань «Біблія для дітей». *Вісник центру дослідження літератури для дітей та юнацтва*. Тернопіль : Навчальна книга «Богдан», 2015. С. 58-61.

5. Малицька К. *Легенди про Христа (Гарфа Леїлі)*. URL : <https://mala.storinka.org/>

Семінарське заняття № 5.

Давня українська література у дитячому читанні.

Зародження і формування української дитячої літератури (X-XIX століття)

План

I. Фронтальне опитування

II. Питання для обговорення на занятті

1. Літературні пам'ятки доби Київської Русі.
2. Аналіз «Повісті минулих літ» (1113 р.) та «Повчань» Володимира Мономаха
3. Перші школи в Київській Русі, їх значення і роль у розвитку освіти і культури
4. Роль Г. Сковороди у становленні та розвитку дитячої літератури

III. Перевірка виконання самостійної роботи: Створення мультимедійної презентації про життя Г.С. Сковороди, яка буде цікава дітям старшого дошкільного віку.

Завдання для самостійної роботи:

1. Діяльність Братських шкіл, загальний аналіз основних творів.
2. Зробити стислу анотацію на вірші Г.С. Сковороди, що увійшли у дитячу читанку.
3. Науково-дослідне завдання – підготувати реферат на запропоновану викладачем тему.

Методичні рекомендації до проведення семінарського заняття

Обговорення основних питань теми здійснюється за алгоритмом: один студент відповідає на одне питання (чи його частину), інші студенти долучаються до обговорення – вони слухають доповідача, доповнюють його відповідь, тим самим беруть участь у колективному творчому обговоренні, дискутують на задану тематику.

Аналіз літературних пам'яток доби Київської Русі рекомендується провести у вигляді евристичної бесіди – (студенти дають відповіді на запитання проблемного характеру, що вимагають творчого, продуктивного мислення, як-от: «Чому ...?», «Як Ви вважаєте...?», «Чим можете пояснити... ?» тощо).

Окрему увагу варто звернути на «Повчання Володимира Мономаха» – своєрідному духовному заповіті цього відомого київського князя дітям (повторити матеріал із шкільного курсу української літератури або почерпнути інформацію із відкритих інтернет-ресурсів).

Літературну діяльність учителів та учнів братських шкіл 17 століття рекомендовано опрацювати у вигляді семінару-колективного читання: студенти зачитують тексти, коментуючи їх зміст з позиції розвитку сучасної науки.

У вигляді бесіди-дискусії визначити: що сприяло появі різножанрових творів для дітей і про дітей у визначений часовий проміжок: твори Касіяна Саковича «Про Сагайдачного», Софронія Почаського «Про Петра Могилу», Лазаря Барановича – на морально-етичні та дидактичні теми, Феофана Прокоповича, Климентія Зіновієва та ін.

Ознайомитися із байками чи/та віршами Григорія Сковороди у відкритих інтернет-джерелах, відібрати 5-7 найдоступніших (на думку студентів) для дітей дошкільного віку, проаналізувати їх та зробити стислу анотацію у конспекті. Заповнити таблицю:

Аналіз збірки «Харківські байки» Г.С. Сковороди:

№ з/п	Назва байки	Мораль байки
1	«Пси»	
2	«Ворон і Чиж»	

Кожен вид діяльності студента оцінюється за національною чи європейською шкалою з подальшим оголошенням загальної оцінки за семінарське заняття.

Рекомендована література:

1. Сковорода Григорій. Байки харківські. Видавництво «Відкрита книга», 2011. URL : <https://mala.storinka.org>

Семінарське заняття № 6, 7.

Українська література дошевченківського та шевченківського періоду і дитяча тема в ній. Нова українська дитяча література (XIX - поч.XX століття)

План

I.Фронтальне опитування

II.Питання для обговорення на занятті

1. Олександр Духнович – перший із видавців Букваря.
2. Роль Т.Г. Шевченка у становленні дитячої літератури в Україні.
3. Аналіз збірки Д.Ф. Красицького «Дитинство Тараса», Оксани Іваненко «Маленьким про великого Тараса».
4. Марко Вовчок – основоположниця української прози для дітей; її перекладацька діяльність. Казки Марка Вовчка, їх особливість.
5. Роль І.Я. Франка у розвитку дитячої літератури як письменника, критика, теоретика.
6. Дитяча творчість Леоніда Глібова, її яскраво виражений національний характер.
7. М.М. Коцюбинський – яскрава постать в українській дитячій літературі.

III.Перевірка виконання самостійної роботи: прочитати збірку Івана Франка «Коли ще звірі говорили», на прикладі 4-5 казок визначити особливості казок українського письменника.

Завдання для самостійної роботи:

1. За лекційним матеріалом та матеріалом, опрацьованим самостійно, укласти таблиці, в яких проаналізувати творчість Д. Красицького та І. Франка.
2. Складання розгорнутого конспекту заняття.
3. Написання творчої роботи, есе.

Методичні рекомендації до проведення семінарського заняття

Розкрити значення поезії Т.Г. Шевченка і творів про дитинство малого Тараса для становлення морального, духовного обличчя майбутніх громадян України.

Аналізуючи збірку Д.Ф. Красицького «Дитинство Тараса», результати оформіть у вигляді таблиці:

Аналіз збірки оповідань «Дитинство Тараса»:

№ з/п	Назва оповідання	Основна думка твору
1	«У бур'яні»	

Аналізуючи творчість письменників, визначити причину загострення уваги української інтелігенції до національної освіти; поняття психологізації в дитячій літературі

Аналізуючи особливості творчості Марка Вовчка, як основоположника дитячої літератури, варто розкрити зміст її казок та оповідань; майстерність у сюжетопобудові казки для дітей «Ведмідь». Розкрити цінність діяльності Марка Вовчка як перекладача французької мови.

Казки Марка Вовчка як явище лишень вітчизняної літератури чи твори справді світової слави, варті популяризації в сучасній Україні? (написання письмової роботи, есе).

Ім'я Івана Франка як дитячого письменника найповніше можна проілюструвати через автобіографічні оповідання «Олівець», «Малий Мирон», «Грицева шкільна наука», «Отець-гуморист».

Проаналізувати діяльність І. Франка та багатство його художньої спадщини для дітей-дошкільників найкраще через образно-художню

своєрідність літературної казки письменника за фольклорними мотивами «Ріпка».

Охарактеризувати ідейно-тематичне багатство та значення збірки казок «Коли ще звірі говорили». Заповнити таблицю, визначити моральні якості, які розкриваються у змісті казок збірки:

Аналіз збірки казок І.Я. Франка «Коли ще звірі говорили»:

№ з/п	Назва казки	Мораль казки (моральні якості, які розкриваються у змісті казки)
1	«Заєць і Їжака»	

Проаналізувати ліричні вірші Л. Глібова («Веснянка», «Щедрівка», «Зимня пісенька», «Книжка», «Бджілка», «Ясне сонечко», «Квіткове весілля»). Визначити жанрову специфіку, широке використання народної поезики, вміння автора у простій і доступній для дітей формі змінювати навколишнє оточення. Розкрити тісний зв'язок його творчості з педагогічною діяльністю.

Вивчити напам'ять та продекламувати одну із байок Л. Глібова, які можна використати у роботі з дітьми дошкільного віку («Вовк та Ягня», «Щука», «Коник-стрибунець», «Лисиця-жалібниця», «Музики» та ін.).

Описати творчість М. Коцюбинського для дітей (основні риси дитячих творів) через призму психологізму та моральності. Оповідання письменника «Харитя», «Ялинка», «Маленький грішник», віршована казка «Завидющий брат».

Віршована казка «Брати-місяці», вірш «Наша хатка», прозові казочки для найменших цикл «П'ять казок» (скласти конспект заняття для дітей дошкільного віку із ознайомлення із однією із перелічених казок або доповідь із презентацією на тему «Казки-мініатюри у творчому здобутку письменника»).

Кожен вид діяльності студента оцінюється за національною чи європейською шкалою з подальшим оголошенням загальної оцінки за семінарське заняття.

Рекомендована література:

1. Байки Леоніда Глібова. URL : <https://mala.storinka.org>

2. Богданець-Білоskalенко Н. *Українська дитяча література. Маловідомі твори українських письменників II половини XIX ст. - I половини XX ст.*: навчальний посібник. Видання друге, доповнене і перероблене. Київ : Видавничий Дім «Слово», 2009. 280 с.
3. Іваненко Оксана. Оповідання «Маленьким про Великого Тараса». URL : <https://mala.storinka.org>
4. Коцюбинський Михайло. Твори для дітей – казки та оповідання. URL : <https://mala.storinka.org>
5. Красицький Д. Дитинство Тараса (збірка оповідань). URL : <https://dovidka.biz.ua/wp-content/uploads/book>
6. Марко Вовчок: Твори. URL : <https://proza.org.ua/opovidannya/marko-vovchok-tvory/>
7. Філатова О. *Українська література 20-30-х років XX століття* : основні тенденції розвитку й естетична стратегія: навч. Посібник. Миколаїв : Іліон. 2013. 235 с.
8. Франко Іван. Коли ще звірі говорили (збірка казок). URL : <https://mala.storinka.org>

Семінарське заняття № 8.

Жанр літературної казки у творчості Лесі Українки

План

- I. Фронтальне опитування
- II. Питання для обговорення на занятті
  1. Колискова «Місяць яснасенький..» в контексті фольклорних та літературних зразків цього жанру.
  2. Світ поетичного циклу Лесі Українки «В дитячому крузі».
  3. Казки письменниці «Біда навчить» і «Лелія»: проблематика, колоритність образів-персонажів.
  4. Фольклористична збірка Лесі Українки та Климента Квітки «Дитячі гри, пісні, казки з Ковельщини, Лущини та Зв'ягельщини на Волині». Загальний огляд.
- III. Читання напам'ять віршів Лесі Українки (на вибір студента 2 вірша):

Завдання для самостійної роботи:

1. Лірика для дітей у творчості Лесі Українки.
2. Проза Лесі Українки.
3. Майстерність побудови сюжету та оригінальність у створенні образів у літературних казках «Біда навчить», «Метелик», «Казка про Оха-чудотворця»

Методичні рекомендації до проведення семінарського заняття

Аналіз дитинства Лариси Косач як зразка активної і змістовної підготовки людини до майбутнього життя (на матеріалі спогадів сучасників письменниці).

Розкрити художню майстерність лірики для дітей у творчості Лесі Українки.

До однієї із казок збірки поезій Лесі Українки «В дитячому крузі» підібрати серію малюнків, ілюстрацій із відкритих джерел та записати коротенький відеоролик із виразним читанням. Твори для читання: казка Лесі Українки «Про Оха-чародія», «3 казочки дядька Лева» (Уривок з драми-казки «Лісова пісня»), вірші: «Тішся, дитино, поки ще маленька», «Співець», «Мамо, іде вже зима», «Літо краснеє минуло», «Вишеньки», «На зеленому горбочку», «Мені снились білі лелії», «Конвалія» (уривок), «У маленькій хатинці, у тихім куточку» (Уривок з поеми «Місячна легенда»), «Вечірня година» (коханій мамі), «Пісня» (уривок), «Барвіночку мій хрещатий» (уривок з поеми «Русалка»), «Пісенька весняної води», «Уже весняне сонце припікає» (Уривки з драми-казки «Лісова пісня»).

Кожен вид діяльності студента оцінюється за національною чи європейською шкалою з подальшим оголошенням загальної оцінки за семінарське заняття.

Рекомендована література:

1. Вірші Лесі українки для дітей. URL : <https://dity.in.ua/statti/virshi-i-kazki-dlya-ditey/virshi-lesi-ukrainki-dlya-ditey>
2. Леся Українка. Збірка віршів для дітей «В дитячому крузі». URL : <https://mala.storinka.org>

Семінарське заняття № 9.

Сторінки призабутої української дитячої літературної спадщини кінця XIX – поч. XX століття

План

- I. Фронтальне опитування.
- II. Життєвий і творчий шлях письменників (Олени Пчілки, Олександра Олеся, Марійки Підгірянки, Оксани Іваненко).
- III. Питання для обговорення на занятті
  1. Життєвий і творчий подвиг Олени Пчілки; ідейно-тематичний зміст її дитячої літературної спадщини, засоби творення образів-персонажів в оповіданнях письменниці.
  2. Поетичний світ дитячого автора Олександра Олеся. Художня своєрідність такої творчості.
  3. Марійка Підгірянка і її твори для дітей. Композиція, сюжет, образи-персонажі п'єси «В чужому пір'ю».
  4. Оксана Іваненко та її творчість для дітей. Збірка «Лісові казки», цикл оповідань «У першому класі»; історико-біографічні твори письменниці для дітей («Малим про великого Тараса», «Тарасові шляхи», «Паличка казкаря»).
- IV. Перевірка виконання самостійної роботи: читати твори

Завдання для самостійної роботи:

1. Опрацювати життєвий і творчий шлях письменників О.Пчілки, О.Олеся, М. Підгірянки, О.Іваненко.
2. Читати твори письменників.

Методичні рекомендації до проведення семінарського заняття

Прочитати твори письменників, творчість яких винесена на розгляд на семінарському занятті. Законспектувати коротко сюжет.

Опрацювати життєвий і творчий шлях письменників Олени Пчілки, Олександра Олеся, Марійки Підгірянки, Оксани Іваненко, їх внесок у дитячу літературу. Підготувати реферативну доповідь про творчість одного із письменників (на вибір студента).

Доповідь на семінарському занятті.

Кожен вид діяльності студента оцінюється за національною чи європейською шкалою з подальшим оголошенням загальної оцінки за семінарське заняття.

Рекомендована література:

1. Богданець-Білокаленко Н. *Українська дитяча література : маловідомі твори українських письменників II половини XIX ст.-I половини XX ст.* : навч. посіб. Київ : Слово, 2011. 280 с.
2. Іваненко О. Казки для дітей. URL : <https://mala.storinka.org>
3. Іваненко О. Маленьким про Великого Тараса. URL : <https://www.ukrlib.com.ua/books/printit.php?tid=16042>
4. Іваненко О. Тарасові шляхи. URL : <https://osvita.ua/school/literature/i/69590/>
5. Філатова О. *Українська література 20-30-х років XX століття* : основні тенденції розвитку й естетична стратегія: навч. Посібник. Миколаїв : Іліон. 2013. 235 с.

Семінарське заняття № 10.

Засоби логіко-емоційної виразності читання (ЗЛЕВЧ)

План

- I. Фронтальне опитування; термінологічний диктант
- II. Питання для обговорення на занятті:
  1. Паузи, їх тривалість. Функціональні завдання пауз. Різновиди пуз, зумовленість їх поділу
  2. Синтаксична пауза
  3. Значення і важливість логічної паузи для процесу мовлення і читання
  4. Психологічна пауза, її зміст і значення різновидів
  5. Використання віршової і фізіологічної пауз
  6. Партитура художнього тексту
- III. Перевірка виконання самостійної роботи: аналіз компонентів техніки мовлення

Завдання для самостійної роботи:

1. Продовжувати ведення тлумачного словничка для власного користування.

2. Підготуватися до термінологічного диктанту (визначення: «пауза», «синтаксична пауза», «логічна пауза», «психологічна пауза», «віршова пауза», «фізіологічна пауза»).
3. Розкрити фізіологічну основу дихання та його типи.
4. Уміти складати партитуру до нескладних текстів.

Методичні рекомендації до проведення семінарського заняття

Уміти характеризувати та розрізняти різновиди пауз у тексті.

Розкрити значення засобів логіко-емоційної виразності читання для професійної підготовки майбутнього вихователя.

Проаналізувати різновиди пауз, результати оформити у вигляді таблиці за наведеним нижче зразком:

Різновиди пауз

№ з/п	Тип паузи	У яких випадках використовується	Приклади використання у тексті

Скласти партитуру до запропонованого викладачем вірша.

Кожен вид діяльності студента оцінюється за національною чи європейською шкалою з подальшим оголошенням загальної оцінки за семінарське заняття.

Рекомендована література:

1. Брус М. *Українське ділове мовлення* : навч. посіб. Івано-Франківськ : Тіповіт. 2014. URL : <http://194.44.152.155/elib/local/1961.pdf>.
2. Будянский Д. *Виразне читання як елемент академічного красномовства в структурі професійної діяльності викладача вищої школи. Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології.* 2014. № 7 (41). URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/pednauk_2014_7_21
3. Гриценко Т. *Українська мова за професійним спрямуванням* : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури. 2010. URL : www.sevmuz.lg.ua/filebrowser/download/254_4

4. Захарчук З. Ефективні способи опрацювання партитури виразного читання. *Нова педагогічна думка*. 2013. № 2. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npd_2013_2_28.
5. Олійник Г. *Виразне читання. Основи теорії* : Посібник для вчителів. Тернопіль, 2011. 224 с.

Семінарське заняття № 11.

Новітня українська дитяча література ХХ століття

План

- I. Фронтальне опитування
- II. Питання для обговорення на занятті:
  1. Особливості розвитку дитячої літератури у ХХ столітті
  2. Антиказкова кампанія та її подолання
  3. Досягнення у галузі авторської казки у I пол. ХХ ст.
(О.Іваненко, Н.Забіла)
  4. Тематика та жанри прозових творів для дітей I пол. ХХ ст.
(О.Копиленко, О.Іваненко, М.Трублаїні, Ю.Збанацький, В.Сухомлинський, Н.Забіла).
  5. Поетична творчість для найменших (Н.Забіла. П.Тичина, М.Рильський, П.Воронько, В.Бичко, Д.Павличко, М.Познанська, Т.Коломієць).
  6. Творчість В.Нестайка, В.Рутківського, А.Дімарова для дітей.
  7. Творчість письменників українського зарубіжжя для дітей дошкільного віку (Іван Багряний, Роман Завадович, Василь Королів-Старий, Ніна Мудрик-Мриц, Катерина Перелісна, Леонід Полтава, Леся Храплива-Щур, Ганна Черинь, Галина Чернобицька)
  8. Літературні премії в галузі дитячої літератури
- III. Перевірка виконання самостійної роботи: читання творів письменників, передбачених програмою навчальної дисципліни

Завдання для самостійної роботи:

1. Розвиток дитячої літератури ХХ століття
2. Проведення антиказкової кампанії (30-ті рр. ХХ ст) – причини виникнення та особливості перебігу
3. Підготувати реферативну доповідь про творчість одного із письменників

Методичні рекомендації до проведення семінарського заняття

Опрацювати життєвий і творчий шлях письменників: Наталі Забіли, Платона Воронька, Марії Познанської, Тамари Коломієць їх внесок у дитячу літературу. Виступити із реферативною доповіддю про творчість одного із письменників (на вибір студента).

Проаналізувати тематичні напрями творчої діяльності письменників, результати оформити у вигляді таблиці за наведеним нижче зразком:

Тематичні напрями творчої діяльності письменників Новітньої української дитячої літератури XX століття

№ з/п	Прізвище, ім'я, по батькові дитячого письменника	Перелік творів	Роки життя та діяльності	Яка тематика представлена у творах
1				

За матеріалами наукової праці (Богданюк А., Руснак І. *Виховний потенціал української дитячої літератури Канади* : монографія. Вижниця : видавництво «Черемош», 2014. 300 с.) проаналізувати виховний потенціал української дитячої літератури у діаспорі – аналіз письменників українського зарубіжжя (створити буктрейлер)

Кожен вид діяльності студента оцінюється за національною чи європейською шкалою з подальшим оголошенням загальної оцінки за семінарське заняття.

Рекомендована література:

1. Богданюк А., Руснак І. *Виховний потенціал української дитячої літератури Канади* : монографія. Вижниця : видавництво «Черемош», 2014. 300 с.

2. Новітня українська література для дітей. URL : https://svitliteraturu.com/load/ditjacha_literatura/ukrajinska_ditjacha_literatura/novitnja_ukrajinska_literatura_dlja_ditej_xx_st/32-1-0-602

Семінарське заняття № 12

Вибрані сторінки зарубіжної літератури Англії для дітей

План

- I. Фронтальне опитування
- II. Лауреат Нобелівської премії Редьяр Кіплінг – представник англійської дитячої літератури, як талановитий письменник і цікава особистість
- III. Питання для обговорення на занятті
  1. Просвітництво – час виникнення дитячої літератури в Англії. Стан розвитку дитячої літератури Англії до Кіплінга: різноманітність тематики, багатство імен (Д. Дефо, Д. Свіфт, В. Скотт, Л. Керролл та ін.).
  2. Життєва і творча доля Р. Кіплінга.
  3. Інші твори Р. Кіплінга для дітей. Пізнавальне і виховне значення творчості.
- IV. Перевірка виконання самостійної роботи: життєвий і творчий шлях Р. Кіплінга

Завдання для самостійної роботи:

1. Дослідити історію написання «Книги Джунглів» – які факти із особистого життя вплинули на творчість Р.Кіплінга
2. Л.Керролл – «Аліса в Країні Чудес» - історія створення, прототипи персонажів у реальному житті. Непересічні особистості головних героїв, їх характеристика.

Методичні рекомендації до проведення семінарського заняття

Дослідити та законспектувати особливості ранньої дитячої літератури Англії та її стан (до Р.Кіплінга). Хрестоматійне ознайомлення із творами Д.Дефо, Д.Свіфта, В.Скотта, Л.Керролла та ін.).

Прочитати та проаналізувати збірку Р.Кіплінга «Книга Джунглів».

Фантастичні пригоди хлопчика Мауглі в художньому змалюванні автора «Книги Джунглів». Розкрити інтерес Кіплінга до індійського фольклору та пояснити причину його виникнення.

Написати творчу роботу «Природа у творі».

Підготувати доповідь про Р.Кіплінга як Лауреата Нобелівської премії.

Прочитати у скороченому варіанті «Аліса в Країні Чудес» Л.Керролла, скласти порівняльну характеристику героїв:

Характеристика героїв

№ з/п	Герой із казки	Його характеристика
1		

Рекомендована література:

1. Джонатан Свіфт. Мандри Гуллівера – будь-яке видання
2. Кіплінг Р. Книга Джунглів – будь-яке видання
3. Л. Керролл. Аліса в Країні Чудес – будь-яке видання

Семінарське заняття № 13

Вибрані сторінки зарубіжної літератури для дітей.
Король казки – Ганс Крістіан Андерсен

План

- I. Фронтальне опитування
- II. Г.К. Андерсен – представник датської дитячої літератури – непересічна особистість
- III. Питання для обговорення на занятті
  1. Ганс Крістіан Андерсен – «небідний родич» у датській літературі. Вплив вражень дитинства на становлення таланту цього казкаря. Тернистий шлях до визнання. Життєва філософія геніального майстра.
  2. Загальний огляд літературної спадщини письменника, його поезія, проза, драматургія.
- IV. Перевірка виконання самостійної роботи: життєвий і творчий шлях Р. Кіплінга

Завдання для самостійної роботи:

1. Розкрити глибокий загальнолюдський зміст казок Андерсена, їх філософічність та етичність. Інші «секрети» впливу цих творів на читача.
2. Творча письмова робота (тема на вибір студента) «Уроки, що їх нам дав Андерсен» або «Казковий світ Андерсена»
3. Занотувати у конспекти основні віхи життєвого і творчого шляху письменника
4. Читання творів письменника

Методичні рекомендації до проведення семінарського заняття

Опрацювавши життєвий та творчий шлях письменника, змалювати вплив вражень його дитинства, особисту «драму» життя відомого на увесь світ казкаря на становлення його таланту.

Тернистий шлях до визнання – чим було ускладнене особисте життя письменника?. Життєва філософія геніального майстра.

Скласти коротке повідомлення про Міжнародну премію Г.К.Андерсена у галузі дитячої літератури (Почесний список Андерсена)

Укласти бібліографічний список літератури до питання «Життєвий і творчий шлях Г.Х.Андерсена» - із відкритих джерел Інтернет-ресурсів

За змістом казок автора, рекомендованих для дитячого читання, скласти таблицю «Характеристика героїв казок Г.К.Андерсена»:

Характеристика героїв казок Г.К.Андерсена

№ з/п	Назва казки	Головний сюжет казки	Мораль казки	Головні герої, їх характеристика

Рекомендована література:

1. Казки Ганса Крістіана Андерсена. URL : <https://derevo-kazok.org/kazki-gansa-hristiana-andersena/>

Семінарське заняття № 14

Дитяча література Буковини.

Огляд українських дитячих періодичних видань

План

- I. Фронтальне опитування
- II. Дитяча література Буковини
- III. Питання для обговорення на занятті – загальний огляд дитячих періодичних літературних видань:
  1. Львівський журнал «Дзвінок» (1890-1914)
  2. Улюблені українські журнали для дітей «Барвінок», «Малятко», «Соняшник», «Пізнайко», «Чомусик», «Клас», «Дзвіночок», «Стежка» та ін.
- IV. Перевірка виконання самостійної роботи

Завдання для самостійної роботи:

1. Продовжувати ведення тлумачного словничка для власного користування.
2. З'ясувати пізнавальне, виховне, естетичне значення та вплив дитячої періодики на наймолодшого читача.

Методичні рекомендації до проведення семінарського заняття

Проаналізувати роль журналу «Дзвінок» у літературному становленні багатьох українських письменників кінця 19 - поч. 20 століття.

Підготувати доповідь із презентацією (за попередньою домовленістю) на тему одного із дитячих журналів.

Розкрити особливості кожного із запропонованих дитячих журналів, його своєрідність та неповторність. Результати систематизувати, узагальнити та оформити у вигляді таблиці:

Аналіз та своєрідність дитячої періодики в Україні:

№ з/п	Назва журналу	Коли створено журнал	Авторський склад	Особливості змістового наповнення
1	«Малятко»			
2	«Барвінок»			

Рекомендована література:

1. Жалко Т.Й. Сучасні періодичні видання для дітей: інформаційний аспект. URL : <https://core.ac.uk/download/pdf/153584098.pdf>
2. Круль Л. Сучасна українська періодика для дітей: стан, тенденції, перспективи. *Вісник Центру дослідження літератури для дітей та юнацтва*. Тернопіль : Навчальна книга Богдан, 2011. С. 71-78.
3. Сучасна періодика для дітей. URL : <https://rdo bd.com.ua>

ЛІТЕРАТУРА ДО КУРСУ

Основна:

1. Андрущенко Т. К., Лохвицька Л. В. *Барвисте життя : хрестоматія для читання дітям дошкільного віку*. Тернопіль : Мандрівець, 2014. 344 с.
2. Білан О. І. *Веселий дзвіночок. Книга для читання в дошкільному навчальному закладі*. Тернопіль : Мандрівець, 2016. 384 с.
3. Богданець-Білоskalенко Н.І. *Дитяча література. Твори українських письменників II половини XX ст. – початку XXI ст.* Навчальний посібник. Київ : Видавничий Дім «Слово», 2011. 480 с.
4. Богданець-Білоskalенко Н.І. У барвистому віночку. Хрестоматія. Навч. посібник для роботи з дітьми у дошкільн. навч. закладах / Упор. Н.І. Богданець-Білоskalенко. Київ : Видавничий Дім «Слово», 2012. 728 с.
5. Богданець-Білоskalенко Н. *Українська дитяча література. Маловідомі твори українських письменників II половини XIX ст. - I половини XX ст.:* навчальний посібник. Видання друге, доповнене і перероблене. Київ : Видавничий Дім «Слово», 2009. 280 с.
6. Богуш А. М., Попова І. І. *Весела скарбничка дідуся Сміховика : літературно-художня збірка для читання дітям дошкільного віку*. Тернопіль : Мандрівець, 2016. 272 с.
7. Богуш А., Гавриш Н., Котик Л. *Методика організації художньо-мовленнєвої творчості та художньо-мовленнєвої діяльності в ДНЗ*. Київ, 2007. 336 с.
8. *Дитяча література. Хрестоматія. Маловідомі твори українських письменників 2 пол. XIX – 1 пол. XX ст.:* Навч. посібник для студ. вищ. навч. закладів. Київ : Слово, 2006. 254 с.
9. *Зарубіжна література для дітей : хрестоматія / упоряд.: А.І. Мовчун [та ін.]*. Київ : Арій, 2011. 592 с.
10. *Зарубіжні письменники*. Енциклопедичний довідник. У 2. т. Т. 1: А – К / За ред. Н. Михальської та Б. Щавурського. Тернопіль : Навчальна книга Богдан, 2005. 824 с.
11. *Зарубіжні письменники*. Енциклопедичний довідник. У 2 т. Т. 2: Л-Я / За ред. Н. Михальської та Б. Щавурського. Тернопіль : Навчальна книга Богдан, 2006. 864 с.

12. *І в мене був свій рідний край...* Хрестоматія української діаспорної літератури для дітей і юнацтва /укладач М. В. Варданян. Харків : АССА, 2019. 704 с.
13. Калуська Л. В. *Соняшникова читанка* : хрестоматія для читання дітям раннього та дошкільного віку. Тернопіль : Мандрівець, 2014. 368 с.
14. Качак Т. Б. *Українська література для дітей* : підручник. Київ : ВЦ «Академія», 2016. 352 с.
15. Качак Т. Б., Круль Л. М. *Зарубіжна література для дітей* : підручник. Київ : Академвидав, 2014. 416 с.
16. Качак Т. Б., Круль Л. М. *Дитяча література з методикою навчання літературного читання*. Методичні рекомендації. Івано-Франківськ, 2017.
17. Качак Т. *Дитяча література в незалежній Україні : тенденції розвитку, яскраві постаті, знакові тексти*. «Бібліотечка «ДИВОСЛОВА». 2015. № 4. 64 с.
18. Кизилова В. В., Пушко В. Ф. *Дитяча українська література* : підручник для студентів ВНЗ / В. Пушко. Луганськ : Знання, 2006.
19. Кизилова В. В. *Українська література для дітей та юнацтва : новітній дискурс* : навчально- навчально-методичний посібник для студ. вищих навч. закл. Старобільськ: Вид-во ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка», 2015. 236 с.
20. *Літературознавча енциклопедія* : у 2-х томах. / [авт.-укладач. Ю.Ковалів]. Київ : ВЦ «Академія», 2007.
21. Мацевко-Бекерська Л.В. *Дитяча література та практикум виразного читання* : Методичні рекомендації до практичних та семінарських занять. Львів, Видавничий центр Львівського національного університету імені Івана Франка, 2005.
22. *Методичний посібник для студ. вищих навч. закл.* Старобільськ : Вид-во ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка», 2015. 236 с.
23. Овдійчук Л.М. *Дитяча література* : Модульний курс для студентів філологічних факультетів : Навч. посібник для студ. вищ. навч. Закладів. Рівне : «Тетіс», 2008. 304 с.
24. Овдійчук Л.М. *Сучасна проза для дітей* : жанрово-стильові особливості. LAP Lambert Academic Publishing, 2018. 182 с.
25. Рідне слово. *Українська дитяча література* : хрестоматія у 2-х книгах. Кн. 1 / Ред. О. І. Цибульська. Київ : Либідь, 1999. 400 с.

26. Рідне слово. *Українська дитяча література* : хрестоматія у 2-х книгах. Кн. 2 / Ред. О. І. Цибульська, А. І. Мовчун, М. Ф. Черній. Київ : Либідь, 1999. 552 с.
27. Рідне слово. *Хрестоматія дитячої літератури*. У 2-х книгах. / Упоряд. А. Мовчун, З. Варавкіна. Київ : Арій, 2007.
28. Ткаченко А. *Мистецтво слова (вступ до літературознавства)* : Підручник для студ. гуманіт. спец. вузів. Київ : Правда Ярославичів, 2010. 448 с.
29. *Українська дитяча література* : Хрестоматія / Вступна ст. та упорядкув. Л. П. Козачок. 2-ге вид., стер. Київ : Вища шк. 2002. 519 с.
30. *Українське дошкілля. Збірка для читання старшого дошкільного і молодшого шкільного віку*. Упорядники Надія і Осип Зінкевичі. Київ : Смолоскип. 2006. 558 с.
31. *Хрестоматія для читання. Твори для дітей 5 року життя* / уклад. А. А. Ємець, О. М. Коваленко, О. В. Шапка. Харків : Вид. група «Основа», 2017. 256 с.

Допоміжна:

1. Богданець-Білоskalенко Н. *Дитяча література: твори українських письменників II половини ХХ-початку ХХІ століть* : навч. посібник. Київ : Слово, 2011. 480 с.
2. Богданець-Білоskalенко Н. *Українська дитяча література : маловідомі твори українських письменників II половини ХІХ ст.-I половини ХХ ст.* : навч. посіб. Київ : Слово, 2011. 280 с.
3. Богданюк А., Руснак І. *Виховний потенціал української дитячої літератури Канади* : монографія. Вижниця : видавництво «Черемош», 2014. 300 с.
4. Богданюк А., Руснак І. *Перлини творчості : Дитяча література українського зарубіжжя* : хрестоматія. Чернівці, Букрек. 2014. 440 с.
5. Бойцун І., Негодяєва С. *Дитяча література* : навч. посіб. для студ. філол. ф-тів вищ. навч. закл. ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка». Луганськ : Вид-во «Ноулідж», 2011. 252 с.
URL : <http://lib.luguniv.edu.ua/wp-content/uploads/2017/03/060416.pdf>
6. Брус М. *Українське ділове мовлення* : навч. посіб. Івано-Франківськ : Тіповіт. 2014. URL : <http://194.44.152.155/elib/local/1961.pdf>.
7. Гарачковська О. Українська дитяча література 70-90-х років ХХ ст.: *Вісник Київського славистичного ун-ту*. 2005. № 25. С. 165-173.

8. Граф О.В. Шарль Перро «Попелюшка, або Соболевий черевичок». Перро як засновник європейської літературної казки. *Все для вчителя*. 2009. № 9-10.

9. *Дивосвіт «Веселки» : Антологія літератури для дітей та юнацтва* : В 3 т. / Упорядкув. та біограф. Довідки Чайковського Б. Й. та ін. Київ : Веселка. Т. 1 : Українська література / передм. І. Т. Бойко. 2004. 631 с.

10. *Дивосвіт «Веселки» : Антологія літератури для дітей та юнацтва* : В 3 т. / Т.1 : Українська література ХХ ст. / [упорядкув. та біобібліогр. довідки Б. Й. Чайковського та ін.]. 2005. 703 с.

11. *Дивосвіт «Веселки» : Антологія літератури для дітей та юнацтва* : В 3 т. / Т.2 : Українська література ХХ ст. / [упорядкув. та біобібліогр. довідки Б. Й. Чайковського та ін.]. 2005. 700 с.

12. Захарчук З. Ефективні способи опрацювання партитури виразного читання. *Нова педагогічна думка*. 2013. № 2. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npd_2013_2_28.

13. Качак Т. *Українська література для дітей* : підручник. Київ : «Академія», 2016. 352 с.

14. Качак Т., Круль Л. *Зарубіжна література для дітей* : підручник. Київ : Академвидав, 2014. 416 с.

15. Качак Т. *Дитяча література в незалежній Україні : тенденції розвитку, яскраві постаті, знакові тексти*. «Бібліотечка «ДИВОСЛОВА». 2015. № 4. 64 с.

16. Ковалець Л. М. *Дитяча література з основами літературознавства*. Чернівці : Рута, 2010. 34 с.

17. Корній Дара. Чарівні істоти українського міфу. URL : <https://www.ukrlib.com.ua/books/printit.php?tid=22175>

18. Круль Л. Особливості видань «Біблія для дітей». *Вісник центру дослідження літератури для дітей та юнацтва*. Тернопіль : Навчальна книга «Богдан», 2015. С. 58-61.

19. Круль Л. Сучасна українська періодика для дітей: стан, тенденції, перспективи. *Вісник Центру дослідження літератури для дітей та юнацтва*. Тернопіль : Навчальна книга Богдан, 2011. С. 71-78.

20. Література. Діти. Час : *Вісник Центру дослідження літератури для дітей та юнацтва*. Вип. 2. Тернопіль : Навчальна книга - Богдан, 2012. 192 с.

21. Література. Діти. Час : *Вісник Центру дослідження літератури для дітей та юнацтва*. Вип. 3. Тернопіль : Навчальна книга Богдан, 2012. 108 с.

22. Література. Діти. Час : *Вісник Центру дослідження літератури для дітей та юнацтва*. Вип. 4. Рівне : Дятлик М., 2013. 308 с.
23. Малицька К. *Легенди про Христа (Гарфа Леїлі)*. URL : <https://mala.storinka.org/>
24. Моренець В. *Малий світ : Про дитячу літературу*. Дніпро. 2019. №7. С. 116-122.
25. Олійник Г. *Виразне читання. Основи теорії* : Посібник для вчителів. Тернопіль, 2011. 224 с.
26. Рудницька-Юрійчук І. Народна та авторська казка як засіб морально-етичного виховання дітей дошкільного віку. *Перспективи та інновації науки (Серія «Педагогіка»)*. Вип. № 8 (13). Київ, 2022. С.229-240. URL : <http://perspectives.pp.ua/index.php/pis/article/view/1991>
27. Сивачук Н. *Український дитячий фольклор* : підручник. Київ : Деміург, 2003. 288 с.
28. *Українська дитяча література* : Хрестоматія / Вступна ст. та упор. Л.П. Козачок. 2-ге вид. стер. Київ: Вища школа, 2006. 519 с.
29. Філатова О. *Українська література 20-30-х років ХХ століття* : основні тенденції розвитку й естетична стратегія: навч. Посібник. Миколаїв : Іліон. 2013. 235 с.
30. *Хрестоматія для читання. Твори для дітей 5 року життя* / уклад. А. Ємець, О. Коваленко, О. Шапка. Харків : Вид. група «Основа», 2017. 256 с.

Інформаційні ресурси

1. Головна сторінка Національної бібліотеки України для дітей. URL : <http://www.chl.kiev.ua/default.aspx?id=5880>
2. «Дитина», освітня програма для дітей від 2 до 7 років (наук. кер. проекту – Огнев`юк В., авт. колектив – Беленька Г., Богініч О., Богданець-Білоskalенко Н. та ін.). 2016. 303 с. URL : <https://mon.gov.ua/storage/app/media/programy-rozvytku-ditey/osvitnya-programa-ditina-nmc.pdf>
3. Дитячий сайт «Казкар» [Електронний ресурс]. URL : <http://kazkar.info/>
4. Живі письменники : дошкілля [електронний ресурс]. URL : <https://www.youtube.com/watch?v=8qAXrjsq2GM>
5. Книгарня [Електронний ресурс]. URL : <https://kazky.org.ua/zbirky/knihovna>

6. На скрижалях. Марійка Підгірянка : дитячий світ [електронний ресурс]. URL : https://na-skryzhalyah.blogspot.com/2021/04/blog-post_25.html?fbclid=IwAR2hPyk_vkMUwvIvHiR0MdqG0oUsonqlTOXFQUXhPZBgIVJZQmxxa_aplA

7. Електронні бібліотеки : URL : <http://dir.meta.ua/ua/science-education/e-libraries/>

8. *Програми розвитку дітей.* URL : <https://mon.gov.ua/ua/osvita/doshkilna-osvita/programi-rozvitku-ditej>

ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ПІДСУМКОВИХ ПИТАНЬ ДО КУРСУ «ЛІТЕРАТУРА ДЛЯ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З ПРАКТИКУМОМ ВИРАЗНОГО ЧИТАННЯ»

1. Проаналізуйте особливості написання українських творів для дітей періоду 18-19 ст.
2. Проаналізуйте особливості написання українських творів для дітей періоду 19-поч.20 ст.
3. Проаналізуйте особливості написання українських творів для дітей періоду 20-го ст.
4. Аналіз української дитячої літератури від початків (від 11 ст.) до кінця 19-поч 20 ст.
5. Дати визначення понять «Дитяча література», «Література для дітей» та «Дитяча літературна творчість». Вказати особливості кожного із них, спільне та відмінне
6. Проаналізувати особливості побудови української народної казки
7. Дати повну характеристику видів українських народних казок, проаналізувати методику ознайомлення дітей усіх вікових груп з цим малим фольклорним жанром
8. Фольклор: його класифікація, специфічні особливості
9. Дати визначення «фольклор» (коли і ким введено в науковий обіг), повна характеристика цього поняття
10. Прозовий фольклор: його види та повна характеристика кожного із них (продекламуйте для прикладу)
11. Поетичний фольклор: його види та повна характеристика кожного із них (продекламуйте для прикладу)
12. Релігійна тематика у дитячому читанні: аналіз Біблійних оповідок, розрахованих на коло дитячого читання (моральна та етична цінність)
13. Доведіть значення формування навичок виразного читання у майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів.
14. Дитячий фольклор. Розкрийте класифікацію жанрів дитячого фольклору, своєрідність їх тематики й образної системи.
15. Проаналізуйте характерні особливості українського народного фольклору. Та розкрийте класифікацію народних творів дитячого фольклору (пісні, казки, малі фольклорні форми).

16. Розкрийте характерні особливості українського народного фольклору. Класифікація народних творів дитячого фольклору (пісні, казки, малі фольклорні форми).
17. Проаналізуйте творчість для дітей Оксани Іваненко, її збірки творів «Лісові казки», «Школа», цикл оповідань «У першому класі».
18. Платон Воронько – представник новітньої літератури для дітей. Проаналізуйте його вірші «Облітав журавель...», «Берізка», «Їжачок-хитрячок», «Доня хоче спати», «Зайчика злякались», «В лісі є зелена хата», «Кіт не знав». Прорекламуйте один із них за вибором.
19. Рідьяр Кіплінг – автор «Книги джунглів». Проаналізуйте казку «Слоненя».
20. Джонатан Свіфт – відомий англійський письменник. «Мандри Гуллівера» – зміст та аналіз казки.
21. Оксана Іваненко та її творчість для дітей. Проаналізуйте цикл оповідань «У першому класі» («Галочка», «Сороки» та ін.).
22. Астрід Ліндгрен та її повісті-казки «Малюк і Карлсон, що живе на даху» та «Пеппі Довгапанчоха». Короткий зміст. Аналіз творів.
23. Розкрийте значення поезії Т.Шевченка і творів про дитинство малого Тараса для становлення морального, духовного обличчя майбутніх громадян України. Пейзажна лірика поета «Тече вода з-під явора...», уривки з поем «По діброві вітер виє...», «Дивлюся, аж світає...», «Зоре моя вечірняя...»; «Мені тринадцятий минало...». Прорекламуйте за вибором.
24. Загальний огляд літературної спадщини Данії - Ганс Крістіан Андерсен, його поезія, проза, драматургія. Розкрийте зміст та основний мотив казок «Нове вбрання короля», «Свинопас», «Принцеса на горошині», «Гидке каченя», «Снігова королева», «Дюймовочка».
25. Охарактеризуйте Біблію для дітей, її вибрані сюжети й образи як предмет читання, їх вплив на свідомість дитини та її морально-етичний, культурний розвиток.
26. Проаналізуйте дитячу творчість Леоніда Глібова, її яскраво виражений національний характер. Прорекламуйте на пам'ять байку за вибором («Щука», «Вовк та ягня», «Коник-стрибунець», «Музики», ін.)

27. Вільгельм Гауф. Зміст та аналіз казки «Маленький Мук», «Карлик-Ніс», «Холодне серце», «Халіф-Лелека» (на вибір).
28. Доведіть, що казки Марка Вовчка - явище справді світової слави, варте популяризації в сучасній Україні. «Зла Колючка і Добра Троянда», «Ведмідь». Інші твори (на вибір).
29. Аналіз творчості Лесі Українки (Лариси Петрівни Косач) – її роль у розвитку української дитячої літератури. Аналіз казок «Біда навчить», «Лелія», «Метелик». Прорекламуйте вірш на вибір – «Мамо, іде вже зима», «Літо краснее минуло», «На зеленому горбочку», «Вишеньки», «Колискова».
30. Михайло Коцюбинський – розкрийте його внесок у дитячу літературу. Аналіз казок «Про двох цапків», «Дві кізочки», «Десять робітників», «Івасик і Тарасик», «Завидющий брат»; освітнє і виховне значення оповідань для дітей «Харитя», «Ялинка», «Маленький грішник».
31. Брати Якоб і Вільгельм Грімм – автори збірки «Дитячі і сімейні казки». Аналіз та зміст казок про тварин «Бременські вуличні музиканти», «Заєць і їжак», «Вовк і семеро козенят» та інші.
32. Казка як найулюбленіший дитячий фольклорний жанр. Спроба з'ясування підстав для такої любові. Види казок.
33. Жанрово-тематична своєрідність дитячої творчості Наталі Забіли. Охарактеризуйте цикли оповідань «Про дівчинку Маринку», «Про дівчинку Ясочку». Інші оповідання письменниці.
34. Аналіз Біблії для дітей, її вибрані сюжети й образи як предмет читання, їх вплив на свідомість дитини та її морально-етичний, культурний розвиток.
35. Проаналізуйте твори Івана Франка для дітей і про дітей. «Грицева шкільна наука», «Малий Мирон». Казки «Ріпка», «Лисичка і Журавель», «Лис Микита»; збірку казок «Коли ще звірі говорили».
36. Проаналізуйте вірші українських письменників про Бога, Божу Матір та Святих (із спадщини Ю.Федьковича. С.Воробкевича, Марійки Підгірянки та ін.). «Легенди про Христа» К. Малицької як яскравий зразок художньої релігійної дитячої прози.
37. Опишіть фантастичні пригоди хлопчика Мауглі в художньому змалюванні автора «Книги Джунглів». Інтерес Рідьяра Кіплінга до індійського фольклору. Природа у творі.
38. Шарль Перро – французький письменник і теоретик; проаналізуйте збірку його казок «Казки моєї матінки Гусині».

- Аналіз казок «Хлопчик-Мізинчик», «Кіт у чоботях», «Попелюшка», «Червона Шапочка», «Синя Борода», «Осляча шкура», «Химерні бажання», «Феї», «Спляча красуня», «Ріке з чубчиком», «Грізельда» (за вибором).
39. Оксана Іваненко та її творчість для дітей. Проаналізуйте цикл оповідань («Кисличка», «Бурулька», «На добраніч», «Казка про маленького Піка»).
  40. Дитяча література української діаспори (розкрити зміст творів, автор на вибір: Ю.Шкрумеляк, І.Блажкевич, Л.Храплива-Щур, Р.Завадович, К.Перелісна)
  41. Охарактеризуйте значення поезії Т.Шевченка і творів про дитинство малого Тараса для становлення морального, духовного обличчя майбутніх громадян України. Пейзажна лірика поета «Тече вода з-під явора...», уривки з поем «По діброві вітер виє...», «Дивлюся, аж світає...», «Зоре моя вечірняя...»; «Мені тринадцятий минало...». Прорекламуйте за вибором.
  42. Аналіз програми «Дитина», розділ «Художня література» (усі вікові групи)
  43. Розкрийте компоненти техніки мовлення – дихання.
  44. Розкрийте компоненти техніки мовлення – голос.
  45. Розкрийте компоненти техніки мовлення – дикція.
  46. Розкрийте компоненти техніки мовлення – орфоєпія.
  47. Охарактеризуйте механізм утворення звуку, голосу.
  48. Проаналізуйте сутність, місце та значення засобів логіко-емоційної виразності читання в загальній системі виразного читання.
  49. Дайте характеристику інтонації як комплексного мовного явища ЗЛЕВЧ. Розповідна, спонукальна та питальна інтонації.
  50. Розкрийте основні компоненти логіко-емоційної виразності читання (мовні такти, їх значення для процесу читання, мовлення; паузи, загальна характеристика і значення пауз у процесі мовлення; логічні наголоси, логічні наголоси у мовних тактах, засоби їх виділення; мелодика мовлення; темп мовлення; позамовні (рухові) засоби виразності (поза, жести, міміка).
  51. Дайте характеристику особливостям читання творів різних жанрів (оповідання, вірш, казка, байка).
  52. Показ театрів: ляльковий, пальчиковий, настільний.